

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
Національний авіаційний університет

ВАРІАТИВНІСТЬ КОНЦЕПТУ НАЦІОНАЛЬНОЇ
ІДЕНТИЧНОСТІ У СУЧАСНОМУ
МУЛЬТИКУЛЬТУРНОМУ СЕРЕДОВИЩІ

Колективна монографія

За заг. ред. О. Г. Шостак

Київ
Талком
2020

УДК 821.09(100):159.923.2–027.542(082)
В18

Рекомендовано до друку
Вченою радою Національного авіаційного університету
(протокол № 1 від 26 лютого 2020 р.)

Рецензенти:

Шимчишин М.М. – д-р філол. наук, проф., зав. кафедри теорії та історії світової літератури ім. проф. В.І. Фесенко (Київський національний лінгвістичний університет);

Ніконова В.Г. – д-р філол. наук, проф., зав. кафедри англійської і німецької філології та перекладу ім. проф. І.В.Корунця (Київський національний лінгвістичний університет);

Яшенкова О.В. – канд. філол. наук, доцент кафедри англійської філології та міжкультурної комунікації Інституту філології (Київський національний університет імені Тараса Шевченка).

Головний редактор:

О.Г. Шостак, кандидат філологічних наук, доцент
(Національний авіаційний університет, Україна)

Варіативність концепту національної ідентичності у
В18 сучасному мультикультурному середовищі: кол. моногр. / за заг.
ред. О.Г. Шостак. — К.:Талком, 2020. — 247с.

ISBN 978-617-7832-26-2

Варіативність національної ідентичності – одна з найхарактерніших рис сучасного наукового дискурсу. Це поняття постає в центрі дискусійних розмірковувань авторів даної монографії. Плинність постмодерного інформаційного суспільства спонукає дослідників до осмислення національно-екзистенціальних констант сучасного суспільства.

Монографія містить наукові статті авторського колективу кафедри іноземних мов і прикладної лінгвістики факультету лінгвістики та соціальних комунікацій Національного авіаційного університету (м. Київ, Україна), а також вчених із США, Франції та Турецької Республіки.

УДК 821.09(100):159.923.2–027.542(082)

ISBN 978-617-7832-26-2

© Національний авіаційний
університет, 2020

РОЗДІЛ І. НАЦІОНАЛЬНА І

**ДО ПРОБЛЕМИ
КОМУНІКАТИВНИ**

Проблема самоіден-
та активно обговорювал
традицією у суспільно
ідентичності є зверненн
людський засіб спіл
функціонуванням, розви
Завдання кожної спільнот
передбачає, що кожний
соціально-комунікативну
перетинаючись із функці
коди і субкоди функцінал
систему, здатну обслуго
спільноти і всі сфери
найрізноманітніших галузе

Метою дослідженн
на когерентність і стійк
функціонального вибору м
Основні завдання,
– проаналізувати м
ідентичності;

– дослідити впли
національно-державного
прояв та фактори формува
поліетнічного європейсько

Методологія дослі
У XX столітті знач
мови і культури вне
Н. Хомський, Дж. Лакофф
суспільному рівнях було

РОЗДІЛ І. НАЦІОНАЛЬНА ІДЕНТИЧНІСТЬ В ІСТОРИКО-ПОЛІТИЧНОМУ ДИСКУРСІ

Марія Абисова

ДО ПРОБЛЕМИ ІДЕНТИЧНОСТІ У ЛІНГВО-КОМУНІКАТИВНИХ ПРАКТИКАХ ЄВРОПЕЙСЬКОГО СОЮЗУ

Проблема самоідентифікації є однією із найбільш значущих та активно обговорюваних у сучасному суспільстві. Давньою традицією у суспільних науках при дослідженні соціальної ідентичності є звернення до мови, оскільки цей специфічно людський засіб спілкування нерозривно пов'язаний із функціонуванням, розвитком та збереженням людської спільноти. Завдання кожної спільноти полягає у мовній компліментарності, яка передбачає, що кожний із кодів та субкодів, що утворюють соціально-комунікативну систему, має свої функції, не перетинаючись із функціями інших кодів і субкодів. Тим самим, коди і субкоди функціонально доповнюють один одного, утворюючи систему, здатну обслуговувати всі комунікативні потреби цієї спільноти і всі сфери спілкування мовців, які належать до найрізноманітніших галузей суспільної діяльності.

Метою дослідження є аналіз впливу суспільних перетворень на когерентність і стійкість соціальної ідентичності у процесі функціонального вибору мови.

Основні **завдання**, які продиктовані обраною метою:

- проаналізувати мовну політику формування громадянської ідентичності;

- дослідити вплив лінгвокомунікативних практик національно-державного та наднаціонального рівнів на сутність, прояв та фактори формування громадянської ідентичності в умовах поліетнічного європейського соціокультурного середовища.

Методологія дослідження.

У ХХ столітті значний внесок у вивчення складних взаємин мови і культури внесли Ф. Боас, Е. Сепір, Е. Леннеберг, Н. Хомський, Дж. Лакофф. Багатомовність на індивідуальному і на суспільному рівнях було досліджено Л. Щербою, Ч. Фергюсоном, А. де Свааном, А. Бастардас-Боада, та ін. Становлення англійської

мови як засобу всесвітньої міжмовної комунікації досліджено в роботах Д. Кристала, Д. Греддола, Б. Зайдльхофера, Дж. Братт-Гріффлера і ін.

Великий внесок у розвиток поняття ідентичності внесли праці Е. Еріксона, який вперше ввів термін «криза ідентичності», С. Хантінгтона, який висунув концепцію «зіткнення цивілізацій», та З. Баумана з концепцією «текучої реальності».

У дослідженні були використані наступні методи:

- аналітичний, що дозволяє виявити особливості складної взаємодії мови та ідентичності;

- компаративний, необхідний для визначення специфіки використання мов як засобів міжмовної і міжкультурної комунікації у період євроінтеграції.

Базуючись на інтерпретації поняття «ідентичність» як результату усвідомленого ототожнення людини з тими чи іншими значущими для неї соціальними групами (спільнотами), інтеріоризації їх цінностей та норм, що виявляється у засвоєнні та виконанні певних соціальних ролей, до ідентифікаційних координат можуть бути включені, перш за все, ті різновиди соціальних спільнот, усвідомлення та відчуття приналежності до яких може або конкурувати, або гармонійно співіснувати: етнічна, національна та громадянська.

Уявлення про ідентичність складається під впливом об'єктивних умов життя, в тому числі мови. А також вноситься в індивідуальну та суспільну свідомість різними соціальними агентами. Для розширення та раціоналізації панування легітимної моделі соціальної ідентифікації правляча влада та інтелектуальна еліта проводять різну політику в сфері функціонального розвитку мови.

Мовна політика ділиться на:

- **централізовану**, що проводиться державою і визначає систему загальнообов'язкових заходів. На державному рівні мовна політика передбачає прийняття законів у сфері мовного функціонування і приєднання до міжнародних зобов'язань у цій області. Важливу роль на цьому рівні відіграють зусилля держави (у тому числі, матеріально-фінансового характеру), спрямовані на те, щоб змусити або переконати комунікантів прийняти нововведення, рекомендовані органами, які проводять мовну політику. При цьому

комуніканти можуть прийняти рекомендації повністю, частково або зовсім відкинути. Ступінь прийняття рекомендацій дозволяє оцінювати ефективність і перспективність мовної політики, її результатів, а також прогнозувати мовний розвиток в тій чи іншій державі, в тому чи іншому регіоні.

Модерна концепція «єдина держава – єдина нація – єдина мова» має сприяти усвідомленню громадянами країни спільності свого минулого та майбутнього, інтерналізації тих політичних та культурних цінностей, які мають бути ідентитетами національної приналежності й дозволять населенню країни сприймати себе як єдину соціальну спільноту. Цей класичний, апробований в історичній практиці багатьох сучасних націй сценарій неминуче передбачає використання державою політики етнокультурної та мовної гомогенізації різнорідного населення країни.

Мовна програма, що формулюється та реалізується більшістю національних рухів, з метою утворення культурно-політичної єдності та метаєтнополітичної спільнота включає, на думку М. Гроха, п'ять рівнів:

1. Прославлення та святкування мови у поєднанні з доказами її високих властивостей;

2. Планування та кодифікацію мови як частини культурної стандартизації;

3. Інтелектуалізацію національної мови за допомогою літературної творчості в дедалі більшій кількості жанрів – поезії, журналах, театральних п'єсах, розповідях, романах, науковій літературі;

4. Введення мови в школах (кодифікована національна мова може виконати свою суспільну місію, тільки якщо нею володіють всі члени створюваної нації);

5. Досягнення повного рівноправ'я мови (ця остання мета зазвичай досягається тільки разом із державністю) [Грох, 2011, с. 27-38].

Звідси, громадянська ідентичність постає результатом ідентифікаційних практик, який пов'язує індивіда зі своєю державою не тільки фактом належності до громадян даної держави, але й відчуттям приналежності до єдиної соціальної спільноти на мовно-культурних підставах.

- *Нецентралізовану*, проведеною недержавними особами, що має рекомендаційний характер. На неурядовому рівні мовна політика відповідає за прийняття звернень і рекомендацій до уряду, проведення власних науково-дослідних й культурно-освітніх заходів.

В умовах соціальних змін, однак, питання вибору однієї мови-макропосередника, яка слугувала би засобом спілкування всіх націй, що населяють країну, і, можливо, мала би статус державної може стояти дуже гостро. У деяких випадках визнання мови національної меншини, що проживає на території національної держави, і передача їй, нехай навіть в дуже обмеженій мірі, адміністративних функцій є загостренням конфліктної ситуації між національною більшістю і національною меншиною. Тому в транзитивному суспільстві мовна політика як невід'ємна частина загальнополітичної лінії правлячих класів вимагає врахування співвідношення мов за їх комунікативними функціями, за використанням в різних сферах соціального життя з механізмами політичного управління, національної злагоди та соціальної стабільності. В цілому, політика держави по відношенню до мовної неоднорідності населення може здійснюватися кількома способами. Типологія запозичена з [Rex, 1996].

Держава може підтримувати:

- мовну одноманітність у публічній і приватній сферах;
- мовну одноманітність у публічній сфері і мовне розмаїття у приватній сфері;
- мовне розмаїття в обох сферах;
- мовне розмаїття у публічній сфері та мовну одноманітність у приватній.

При збереженні *мовної одноманітності у публічній сфері* соціальні агенти можуть впливати не тільки на те, скільки і які мови будуть займати домінуючі позиції у житті суспільства, а й на різні процеси, що відбуваються у мові (запозичення, інтенсивність виникнення нових лексико-семантичних одиниць, зміни частоти вживання слів, їх лексичної сполучуваності тощо). Мова тут, перш за все, йде про задоволення ідеологічної потреби із контролю та обслуговування «цензурованої» комунікативної сфери, що включає *різні інституціональні дискурси*. Інституційний дискурс є статусно-орієнтованою формою спілкування: комуніканти постають не

стільки як особистості, індивіди, скільки як носії певного соціального статусу. Під час інституційного дискурсу мовець виступає як представник певного соціального інституту в рамках встановлених статусно-рольових і ситуаційно-комунікативних норм. Як зазначає В. Карасик, «ознаки інституціональності фіксують рольові характеристики агентів і клієнтів інститутів, типові хронотопи, символічні дії, трафаретні жанри і мовні кліше [Карасик, 2004, с. 122].

Розрізняють гомогенні системи, що складаються із різновидів однієї й тієї ж мови (літературної мови, койне, діалектів), і гетерогенні системи, що включають різні мови, які взаємодіють одна з одною у багатомовному колективі. Якщо у першому випадку політика мовної одноманітності не наражається на серйозні труднощі, то в іншому хотілося б звернути увагу на «суперечливість» етнічних процесів. Ця суперечливість характеризується тим, що переважна в етнічному розвитку центротяжна тенденція іноді переривається через відродження або посилення відцентрової тенденції. Тоді єдність, що складається, підривається, і етнічні спільноти, що цілеспрямовано або стихійно втягуються до складу більшої етнічної одиниці, прагнуть до відокремлення, висуваючи вимоги офіційного визнання їх мови, створення для них особливої територіально-адміністративної одиниці. У цьому процесі проявляється роз'єднальна функція мови. Безсумнівно, що висування вимог визнати і розвивати мову подібних спільнот, - явна ознака усвідомлення ними своєї етнічної специфіки. Часто висування автохтонної мови на роль офіційної мови, мови шкільного навчання, мови науки і техніки буває скрутною в зв'язку з її «непідготовленістю», що вимагає прийняття лінгвістичних заходів для її прискореного розвитку і збагачення. Така лінгвістична непідготовленість мов, стає причиною низведення автохтонних мов на побутово-розмовні ролі. Водночас мовою офіційного спілкування можуть обиратися мови колишніх метрополій, оскільки вони є ідеальним засобом спілкування як всередині однієї країни, так і в спілкуванні зі світом.

Не менш значущим є питання про інструменти та канали мовної політики: законодавство, система освіти, політичні рухи та неурядові організації, література і мистецтво, свята і комемораційні заходи, засоби масової комунікації тощо. Прикладом проведення

ефективної лінгвокультурної політики може стати Франція. У Франції живуть вихідці більш ніж з 127 держав світу, але домінують за чисельністю мігранти з країн Магрибу (Марокко, Алжир, Туніс), «Чорної» Африки, Туреччини, Близького Сходу та інших країн. Однак уже понад два століття ідея французької нації будується на тому, що у Франції є тільки французи, які говорять виключно французькою мовою. Законодавство Франції у галузі мовної політики є одним із найбільш розвинених в Європі. У 1975 р. президентом країни був підписаний закон про захист французької мови від вторгнення англійської та інших мов. А в законі Тубона, прийнятому в 1994 р, йдеться, що «французька мова є основним елементом культури і спадщини Франції» і обов'язковим до користування у таких областях, як торгівля, політика, освіта [Chovansova, 2008].

У 1989 р. французький уряд створив Головне управління французької мови, основним завданням якого став «розвиток і здійснення координації діяльності органів державного управління та приватних організацій, які беруть участь у поширенні і пропаганді правильного використання французької мови» [Chovansova, 2008]. З 1993 р. управління підвітне у своїх діях міністру культури і франкофонії. Після того як Франція підписала Європейську хартію регіональних мов або мов меншин, уряд прийняв рішення про трансформацію управління в Головне управління з французької мови і мов Франції, новим завданням якого став розвиток багатомовності та надання більшого значення регіональним мовам Франції в рамках мовної політики. Звідси, даний орган несе відповідальність за реалізацію мовної політики Франції, яка заснована на трьох основних принципах: поширення французької мови; збереження ролі французької мови як мови міжнародного спілкування; поваги мовного і культурного різноманіття. Очевидно, що на сьогоднішній день основними довгостроковими цілями мовної політики Франції є регулювання взаємовідносин між офіційною мовою і мовами меншин, а також поширення впливу французької мови в рамках інститутів ЄС.

Особливу увагу уряд Франції приділяє ролі французької мови у світі. З 1999 р. діє Генеральна дирекція міжнародного співробітництва та розвитку, яка пропагує поширення французької мови. У 1990 р. також було створено Агентство з французької освіти

за кордоном, яке сприяє поширенню французької мови та культури за кордоном і посилює співпрацю між французькою освітньою системою та освітніми системами інших країн. На міжнародній арені головну роль у поширенні французької мови відіграє Міжнародна організація франкофонії, яка налічує на сьогоднішній день 56 держав-членів і 19 спостерігачів.

Крім урядових органів і міжнародних організацій, особливе місце в реалізації мовної політики Франції займають ЗМІ, наприклад франкофонний телевізійний канал TV5, а також безліч газет і журналів, що виходять французькою по всьому світу. Звідси, можна зробити висновок, що у Франції лінгвістичний націоналізм проявляється переважно у формі лінгвістичного протекціонізму, спрямованого на захист французької мови від впливу регіональних та іноземних мов, насамперед англійської. Французи трипотливо ставляться до чистоти своєї мови і вважають її збереження і поширення необхідною умовою існування французької нації.

Приватна (повсякденного спілкування) сфера відрізняється від сфери публічної, тим, що включає персональний, або особистісно-орієнтований, дискурс, який має на увазі, що мовець виступає як особистість, з усіма властивими їй особистісними характеристиками. Так, одним з основних питань є існування різних моделей ідентичності, частина з яких базується на громадянських, інша – на етнічних засадах. У першому випадку йдеться про трактування ідентичності як результату ідентифікаційних практик, який пов'язує індивіда зі своєю державою фактом приналежності до громадян даної держави, в іншому – з етнічною спільнотою. Звідси, офіційні варіанти мов національної та громадянської ідентичності, що пропонуються різними політичними суб'єктами, можуть сприймались індивідом по-різному – від цілковитої підтримки до відкритого неприйняття.

За підтримки мовного різноманіття у публічній сфері соціальні агенти поряд з відносинами функціональної додатковості між вхідними в соціально-комунікативну систему мовними утвореннями існують й ієрархічні зв'язки. Домінування певної мови ніколи не встановлюється саме з себе, скажімо, через її особливі переваги, а є результатом політичної волі на різних рівнях: глобальному (світовому), регіональному та національно-державному.

Нинішнє становище мов у світовій системі так само визначається відносинами сили. Нерівноправність мов у багатомовному суспільстві знаходить відбиваються у домінуючому положенні і, відповідно, у високому престижному ранзі мови, яка панує у даному суспільстві етносу. Існує певна залежність між соціальною ієрархією компонентів соціально-комунікативних систем та діапазоном їх функціонального використання (зазвичай, щовище статус компонента, то ширше сфера його застосування). Наприклад, мови імігрантських меншин займають підлегле, маргінальне становище.

Культурна політика деяких європейських держав, передбачає допомогу у вивченні державної мови для мігрантів, на місцях створюються курси з вивчення мови (найчастіше безкоштовні), вважаючи, що саме така послідовність, мова → культура → соціальний добробут, запорука успішної інтеграції мігранта. Однак, наявність відносно великих груп меншин, насправді, зменшують стимули членів даних груп приймати культуру більшості, вивчати мову і традиції, тобто інтегруватися. Відповідно, чим більше етнічна група меншин, тим менше бажання інтегруватися вона виявляє. У разі ж якщо групи етнічних меншин нечисленні, в довгостроковій перспективі можна очікувати їх повну асиміляцію. Кожний мігрант має право вибору на формування культурної ідентичності, і стоїть перед вибором: прийняти і ідентифікувати себе в рамках домінуючої культурної групи або, зберігати свою етнічну культуру меншини, і протиставляти себе культурі більшості.

Мовна політика Європи відбувається на наступних інституційних рівнях [Burke, 1998].

Перший – публічний інституційний рівень, який включає пленарні сесії Європарламенту, а також роботу різних комісій з громадянами ЄС. Існує цілий ряд міжнародних документів, що захищають мовне і культурне різноманіття на цьому рівні: Всесвітня декларація лінгвістичних прав, Загальна декларація про культурне різноманіття, Європейська хартія регіональних мов і мов меншин. Такий підхід до організації мовного життя спільноти базується на ідеологічних постулатах і міркуваннях практичного характеру. По-перше, всі офіційні мови ЄС, які використовуються на різних церемоніальних заходах (відкритих сесіях Європарламенту, фестивалях, святкуванні пам'ятних дат і т.п.), виконують символічну

функцію так само, як державні прапори, будучи конститутивною ознакою національної ідентичності та символом самостійності. Офіційні мови звучать на пленарних сесіях Європейського парламенту та ЄС в тих випадках, коли приймаються рішення, які безпосередньо зачіпають інтереси всіх громадян ЄС. Цими мовами публікуються всі рішення ЄС, які безпосередньо стосуються громадян цього утворення. По-друге, всі громадяни ЄС мають право звертатися до інстанцій Євросоюзу і на них же отримувати відповіді на свої запити титульними мовами своїх країн. По-третє, під час виборів до європейських структур політики зазвичай апелюють до електорату мовами своїх країн [Burke, 1998].

Другий – закритий інституційний рівень, до якого відносяться різноманітні зустрічі парламентських комісій, чиновників високого рангу і т.п. Формально всі офіційні мови ЄС є і робочими мовами, оскільки «багатомовна, полікультурна і багатонаціональна сутність спільноти» не може бути проігнорована [Burke, 1998]. Однак в реальності як такі використовуються виключно англійська, французька та німецька мови, які ранжують за інтенсивністю їх застосування. Англійською, французькою та німецькою мовами ведеться велика частина документації, кореспонденції, електронний обмін інформацією і т.п. Всі інші мови, які дослідники називають *relay* или *pivot languages*, задіяні тільки коли комунікація здійснюється між носіями менш використовуваних мов. Рівноправне функціонування всіх офіційних мов неможливо, перш за все, через організаційні та фінансові труднощі.

Третій – рівень місцевого громадянського суспільства, де спілкування визначається традиціями і законодавством кожної з країн, що входять в ЄС. Незважаючи на створення сприятливого правового поля, пов'язаного з існуванням національних меншин (Рамкова конвенція про захист прав меншин і Європейська хартія регіональних і міноритарних мов Ради Європи підписані і ратифіковані більшістю державами-членами ЄС), ЄС передає питання, пов'язані з меншинами в основному на національний рівень.

За підтримки *мовного різноманіття у приватній сфері* «рідна» і державна мови часто не збігаються. Наприклад, двомовні діти іммігрантів мономовні рідною мовою у дитинстві, у школі проходять більш-менш тривалий період двомовності і мономовні

мовою нової батьківщини після завершення освіти. Навіть коли велика частина групи вже не володіє рідною мовою у її членів зберігається уявлення про свою рідну мову (окремі слова, вирази, формули фатичної комунікації (вітання тощо) та інші релікти), як про символ групової приналежності.

Двомовними, як правило, стають представники тих мовних груп, чії мови виконують меншу кількість суспільних функцій у даних конкретних умовах. Якщо суспільні функції, що виконуються двома мовами однакові, то сили, які спонукають їх носіїв до зміни мови, будуть мінімальні і, як правило, рівноцінні. Існують суспільства, в яких є соціально обґрунтована і культурно значуща функціональна диференціація використовуваних в цьому суспільстві кодів, тобто згода з приводу того, що один різновид має «високий» статус, а інший – «низький». Наприклад, мова, що сформувалася в умовах багатих наукових традицій і, відповідно, володіє розвинутою термінологією, має певні переваги у вираженні спеціальних знань в порівнянні з мовою, яка таких традицій не має. Членам інших мовних груп доводиться або перекладати, дублювати всю цю інформацію, запозичувати, калькувати термінологію (або створювати оригінальну, що згодом може ускладнити комунікацію), або засвоїти чужу мову.

Для будь-якого білінгва або двомовної групи можна скласти перелік сфер і типових для них кодових виборів: сім'я, коло друзів, релігія, магазини, робота та ін. Ставлення індивідів до вибору мови обумовлено перевагами, які дає володіння цією мовою. Наприклад, в економічному аспекті, підвищує шанси знайти найбільш оптимальну роботу, скорочує витрати, необхідні для ведення міжнародного бізнесу і, тим самим, справляє позитивний вплив на ринок праці, сприяє економічному зростанню та географічній мобільності бізнесу; в соціально-політичному аспекті, розширює коло ділових зв'язків і відкриває нові можливості участі в політичному житті і суспільно-політичного впливу.

І, нарешті, четвертий – рівень європейського громадянського суспільства який передбачає спілкування між громадянами ЄС, які проживають в різних країнах [Крючкова, 2010, с. 35-37; De Swaan, p. 11, 12]. Яку мову використовувати на четвертому рівні спілкування щодня самостійно вирішують мільйони європейців і, в першу чергу, молодь. З цього приводу А. де Сваан зауважує, що

молодь не настільки наївна, щоб вивчати мову для підтримки мовного різноманіття або збереження національної ідентичності. Мова вивчається для того, щоб забезпечити просування соціальними сходами, при цьому вибирається та мова, яку, як очікується, будуть вчити все і яка буде поширена повсюдно [De Swaan, p. 17].

Так само, як в Індії, Сінгапурі та Нігерії, де англійська мова слугує контактною мовою міжетнічної комунікації, Євросоюз є політичним утворенням, в якому «євроанглійська мова» функціонує як лінгва франка серед людей, що володіють різними національними мовами. Дискурс «євроанглійською мовою» включає інституційні та неінституційні форми спілкування.

«Євроанглійська мова» інституціонального типу – контактна мова, яка використовується в регулярних контекстах інституційної, статусно-рольової міжнародної комунікації, що вимагає необхідного і достатнього взаєморозуміння і мовної варіативності, в широкому міжнаціональному і міжкультурному діапазоні взаємодії дискурсивних спільнот. Інституційна комунікація має регулюватися спеціалізованими, ідеологічно політкоректними правилами соціалізації, прийнятими у конкретному співтоваристві; вона вимагає політкоректної нейтралізації словника, обмежує варіативність клішованими мовними формами і передбачуванним вибором комунікативних стратегій.

У 2001 р шведський лінгвіст М. Модіано писав, що якби Євросоюз своїм указом вирішив затвердити європейський варіант англійської мови офіційною мовою (поряд з одним або двома іншими найбільш значними європейськими мовами) і стандартом в системі освіти, то англійська мова негайно отримала би статус обов'язкової другої мови на території всіх країн – членів Співтовариства [Modiano, 2011, p. 13]. Будучи регіональним варіантом глобальної англійської мови європейська англійська лінгва франка слугує контактним інструментом міжнаціональної комунікації, оскільки вона оптимально відповідає потребам всієї європейської спільноти.

«Євроанглійська мова» неінституційного типу – контактна мова, яка використовується у нерегулярних контекстах міжнародної комунікації, яка потребує високого рівня взаєморозуміння та володіння мовою у побуті, туризмі або будь-якій іншій неспеціалізованій області. Неінституційна комунікація не має

керуватися загальноприйнятими політкоректними нормами соціалізації, необхідними для успішного інтерактивної взаємодії учасників. Мовна структура «євроанглійської мови» неінституційного типу відрізняється відсутністю жорстких заборон на вживання певних мовних форм, допускає максимальну варіативність й вільний вибір тієї чи іншої стратегії у межах політкоректно-обмеженої функціональної спрямованості. Дискурсивне співтовариство людей, що використовують цей тип, відрізняється нестабільністю складу комунікантів, які мають різні рівні мовної компетенції, різну національно-культурну основу і мають пристосовуватися до постійно мінливих партнерів комунікації. Кількість мов тільки підсилює гегемонію англійською мови у реальній комунікації. Чим більше фрагментований лінгвістичний ландшафт Європи, тим більша потреба у загальній мові, що виконує об'єднуючу функцію в багатомовній Європі.

Висновки.

Ідентифікаційні залежать процеси від багатьох факторів, які актуалізуються різними соціальними агентами на загальнонаціональному, інституційному, інтерперсональному та індивідуальному рівнях. У практичній площині найбільш впливовою є роль владних структур держави, оскільки вони мають інституціоналізовані мовні засоби та канали імплементації громадянської ідентичності, формування якої є необхідною умовою інтеграції суспільства. Мовнолінгвістичний плюралізм, етнокультурне розмаїття, множинність агентів, стратегій і залучених ресурсів європейського суспільства створюють підставу інваріантності, множинності проектів ідентичностей. Привертає увагу конкуренція громадянської ідентичності із регіональною, яка знаходить підтвердження у відповідних лінгвокомунікативних поведінкових установках, зокрема у наданні переваги контактній євроанглійській мові над рідною та/або державною для вирішення функціональних завдань.

ЛІТЕРАТУРА

1. Ажнюк Б. Національна ідентичність і мова в українській діаспорі // Сучасність. – 1999. – № 3. – С. 128-140 .
2. Азарова Л. Є. (2018). Мова як визначальний чинник ідентичності української нації. Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Вип. 292: 24-32.
3. Андерсон Б. Уявлені спільноти. Міркування щодо походження й поширення націоналізму / Б. Андерсон. – К. «Критика», 2001. – 271 с.
4. Андрійчук О. Україна – Європа: тести на сумісність. – К.: Смолоскип, 2007.
5. Апенко Е.М. Литературная критика /Е.М.Апенко // История литературы США. Т.III. Литература середины XIX в. (поздний романтизм). – М.: Наследие, 2000. – С. 557-577.
6. Апресян Ю. Д. Английские синонимы и синонимический словарь / Ю. Д. Апресян // Англо-русский синонимический словарь. – М. : Наука, 1979. – С. 500–543.
7. Апресян Ю. Д. Интегральное описание языка и системная лексикография / Юрий Дереникович Апресян // Избранные труды. – М. : 1995. – Т. 2. – С. 47–52.
8. Апресян Ю. Д. Лексикографическая концепция НБАРСа / Ю. Д. Апресян // Новый большой англо-русский словарь. – М. : Русский язык. – 1993. – Т. 1. – С. 6–17.
9. Апресян Ю. Д. Толковый словарь нового типа как основа серии словарей / Ю. Д. Апресян // Современное состояние и тенденции развития отечественной лексикографии. – М. : Русский язык, 1988. – С. 14–16.
10. Архипенко Л. М. Національна ідентичність як чинник духовного захисту особистості / Л. М. Архипенко // Психологічна безпека та адаптація особистості : матеріали міжнародної науково-практичної конференції 7–8.11.2007 р. м.Дніпропетровськ. – Дніпропетровськ, 2007. – С. 133–144.
11. Базова В. «Міфема лосося як носій індіанської сингулярності в контексті оповідання Шермана Алексіє «Найкрутіший індіанець у світі» / В.Базова // Гуманітарна освіта в технічних вищих навчальних закладах. – Вип.35. – К.: 2017. – С.49-54.

12. Бакіров В. С. Вища школа України : на шляху до європейських стандартів / В. С. Бакіров // Академическая мобильность – важный фактор образовательной евроинтеграции Украины : материалы Междунар. науч.-практ. конф. – Х. : НУА, 2010. – С. 37-47.
13. Барт Р. Система моды. Статьи по семиотике культуры / Р. Барт. – М., 2003. – С. 270.
14. Березнікова Н.І. Відображення національної ідентичності американських індіанців в сучасних резерваціях індіанським письменником Шерманом Алексієм / Н.І.Березнікова // Національна ідентичність в мові та культурі: зб. наук. праць / ред. А.Г.Гудманян, О.Г.Шостак. – К.: Талком, 2017. – С.117-120.
15. Берков В. П. Вопросы двуязычной лексикографии : автореф. дисс. ... доктора филол. наук : 10.02.19 / В. П. Берков. – Л., 1971. – 30 с.
16. Берков В. П. Двуязычная лексикография / Валерий Павлович Берков. – СПб. : Изд-во СПб. ун-та, 1996. – 248 с.
17. Берков В. П. Слово в двуязычном словаре / Валерий Павлович Берков. – Таллинн : Валгус, 1977. – 276 с.
18. Бех, І. Д., Журба, К. О. (2017). Концепція формування у підлітків національно-культурної ідентичності у загальноосвітніх навчальних закладах. Гірська школа українських Карпат, 16, 24-33.
19. Бобилевич Гражина. Китч как конфликт ценностей (на примере портретов дочери кисти Александра Максовича Шилова) / Гражина Бобилевич // Revitalizace Hodnot: Umeni a LiteraturaII. Ed. J.Dohnal. – Brno, 2015 – С.115-120.
20. Бойніцька О.С. Англійський історіографічний роман кінця ХХ – початку ХХІ ст.: філософія жанру. Монографія / О.С.Бойніцька. – К.: Видавець Карпенко В. М., 2016. – 324 с.
21. Бронуэн М., Рингхэм Ф. Словарь семиотики / М. Бронуэн, Ф. Рингхэм. – М.: Книжный дом «ЛИБРОКОМ», 2010. – 256 с.
22. Брэнд М. Наемник /Макс Брэнд [електронний ресурс]. – М.:Центрополиграф, 1998. - Режим доступу <https://www.e-reading.club/book.php.book=8742>
23. Бурстин Д. Американцы: Национальный опыт: Пер. с англ. Авт. послеслов. Шестаков В.П.; Коммент. Балдицина П.В. – М.: Изд. группа «Прогресс» - «Литера», 1993. – 624с.

24. Ващенко А.В. Фронтір / А.В. Ващенко // История литературы США / [Ред. кол. Я.Н. Засурский, М.М. Коренева, Е.А. Стеценко]. – М. : «Наследие», 1999. – Том II : Литература эпохи романтизма / [Ред. кол. 2-го тома :А.М. Зверев, М.В. Тлостанова]. – С. 349–375.
25. Виноградов В. В. Избранные труды. Лексикология и лексикография / Виктор Владимирович Виноградов. – М. : Наука, 1977 – С. 118–161.
26. Висоцька Н.О. Єдність множинного. Американська література кінця ХХ – початку ХХІ століть у контексті культурного плюралізму / Н.О.Висоцька. – К.: КНЛУ, 2010. – 456 с.
27. Висоцька Н.О. Конституювання ідентичності в полікультурному просторі як об'єкт теоретичної рефлексії / Н.О.Висоцька // Україна – проблема ідентичності: людина, економіка, суспільство. – К.: Стилос, 2003. – С.21-31.
28. Гак В. Г. Проблема создания универсального словаря / В. Г. Гак // Национальная специфика языка и её отражение в нормативном словаре. – М. : Русский язык, 1986. – С. 119–125.
29. Гальчинський А. Глобальні трансформації: концептуальні альтернативи : Методологічні аспекти / А. Гальчинський. – К. : Либідь, 2006. – С. 240–267.
30. Герд А. С. Основы научно-технической лексикографии / Александр Сергеевич Герд. – Л. : Изд-во ЛГУ, 1986. – 69 с.
31. Головащук С. І. Перекладні словники і принципи їх укладання : на лексичному матеріалі російської та української мов / Сергій Іванович Головащук. – К. : Наукова думка, 1976. – 247 с.
32. Гомілко О. Феномен тілесності: дис. ... докт. філософ. наук: спец. 09.00.04 «Філософська антропологія, філософія культури»/ О.Гомілко. – К., 2007. – 438с.
33. Гора О. Освітнє середовище як фактор формування національної ідентичності студентів вищих навчальних закладів / О.Гора // Витоки педагогічної майстерності. Серія: Педагогічні науки. – 2011. – Вип. 8(1). – С. 97–101. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/vpm_2011_8%281%29_21.
34. Городный Л. И. Становление английской синонимической лексикографии (словари синонимов в XVIII–XIX вв.) : автореф. дисс. ... канд. филол. наук : спец. 10.02.04 “Германские языки” / Л. И. Городный. – Л., 1981. – С. 17–20.

35. Греймас А., Фонтаний Ж. Семиотика страстей: От состояния вещей к состоянию души / А.Греймас, Ж.Фонтаний. – М.: Издательство ЛКИ, 2010. – 336 с.
36. Грох М. Консенсусное объяснение формирования наций // Вопросы философии, Москва, 2011, № 01, стр. 27-36.
37. Гудзенко О.З. Міжпоколінські відмінності уявлень про фактори досягнення життєвого успіху / О.З. Гудзенко // Соціологія майбутнього: науковий журнал з проблем соціології молоді та студентства. – 2010. – № 1. – С. 106–113.
38. Гудков Л. Абортивная модернизация / Л. Гудков. – М. : Рос. полит. энциклопедия, 2011. – С. 13–14. 5 Гіденс Е. Нестримний світ: як глобалізація перетворює наше життя Е. Гіденс. – К. : АЛЬТЕРПРЕС, 2004. – С. 15–16.
39. Гундорова Т. Кітч і Література. Травестії. /Т.Гундорова.– Факт, 2008. –284 с.
40. Денисов П. Н. Лексика русского языка и принципы ее описания / Петр Никитич Денисов. – М.: Русский язык, 1993. – 245 с.
41. Денисов П. Н. Основные проблемы теории лексикографии / Петр Никитич Денисов. – М. : Русский язык, 1976. – 207 с.
42. Денисов П. Н. Практика, история и теория лексикографии в их единстве и взаимообусловленности / П. Н. Денисов // Проблемы учебной лексикографии и обучение лексике. – М. : Русский язык, 1978. – С. 25–33.
43. Донскіс Л. Збентежена ідентичність і сучасний світ / Леонідас Донскіс: (пер. З англ. О.Буценко). – К.:Факт, 2010. – 311 с.
44. Дубичинский В.В. Искусство создания словарей. Конспекты по лексикографии / Владимир Владимирович Дубичинский. – Харьков : ХГПУ, 1994. – С. 18–23.
45. Жлуктенко Ю. Українська мова на лінгвістичній карті Канади // Київ : Наук. думка, 1990. – 176 с.
46. Заблоцький В.В. Мовна політика в Україні: стан та напрями оптимізації : автореф. дис. канд. політ. наук : спец. 23.00.02 «Політичні інститути та процеси (політичні науки)» / В.В. Заблоцький. – Х., 2007. – 16 с.
47. Казакевич, О. (2017). Роль мови у формуванні національної ідентичності (Role of language in the national identity format). Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Культурологія», (Вип. 18), - с. 77-79.

48. Карасик В.И. Языковой круг: личность, концепты, дискурс / В.И. Карасик. – М., 2004. – 477 с.
49. Кларк, Уолтер Ван Тилберт. Случай у брода / Уолтер Ван Тилберт Кларк. [електронний ресурс]. – Режим доступу: http://www.e-reading.club/chapter.php/133275/36/Prizraki_bizonov._Amerikanske_pis_ateli_o_Dal'nem_Zapade.html
50. Колісниченко А. В. Міфопоетика творчості Гарта Крейна: дис. канд. філол. наук: 10. 01. 04 / Колісниченко Анна Віталіївна; М-во освіти і науки України, Нац. Дніпровський ун-т ім. Олеся Гончара. – Дніпро, 2017. – 174 с.
51. Колісниченко А. В. Першостихії як засіб гармонізації художнього простору поеми Гарта Крейна «Міст» / А. В. Колісниченко // Науковий вісник Міжнародного гуманітарного університету. – Серія: Філологія, 2016 – Вип. 22. – С. 70-72.
52. Корабльова Н.С. Багатовимірність рольової реальності: ролі і маски – лик і личина / Надія Степанівна Корабльова- Харків: ХНУ, 2000.- 288с.
53. Коренева М.М. Литература XVIII в. Введение /М.М.Коренева // История литературы США. Т.І. Литература колониального периода и эпохи Войны за независимость XVII-XVIII в. – М.: Наследие, 1997. – С. 329-349.
54. Кременецькі компаративні студії : [науковий часопис / ред.: Чик Д.Ч., Пасічник О.В.]. -- 2016. -- Вип. VI. Т. I.-- С. 307-317.
55. КрючковаТ.Б. Языковая политикан реальность [Текст] /Т.Б. Крючкова // Вопросы филологии. — 2010. — №1 (34). — С. 30-39.
56. Кудашев И.С. Проектирование переводческих словарей специальной лексики / Игорь Сергеевич Кудашев. – Helsinki : Helsinki University, 2007. – 445 с. Вісник КНЛУ. Серія Філологія. Том 16. № 1. 2013.
57. Кун М. А. Легенди і міфи Стародавньої Греції / М. А. Кун. – К., 2013. – 229 с.
58. Куць О.М. Мовна політика в державотворчих процесах України : навч. посіб. / О.М. Куць. – Х. : ХНУ ім. В.Н. Карамзіна, 2004. – 275 с.
59. Ламур, Луис. Как был покорен Запад / Луис Ламур. [електронний ресурс]. – М.:Центрополиграф, 1994. - Режим доступу http://loveread.ec/view_global.php?id=6214

60. Логан Джек. Железный мустанг / Джек Логан [электронный ресурс]. – Режим доступа - <https://libking.ru/books/adv-/adv-western/439780-dzhek-logan-zheleznyu-mustang.html>
61. Лотман Ю. Театральный язык и живопись (К проблеме иконической риторики) / Ю.Лотман // Статьи по семиотике культуры и искусства. – Санкт-Петербург, Гуманитарное агентство «Академический проект», 2002. – 551 с.
62. Макмуртри Лэрри. Одинокий голубь / Лэрри Макмуртри. [электронный ресурс]. – Режим доступа <https://www.e-reading.club/book.php?book=99588>
63. Марчук Ю. Н. Действующие системы машинного перевода и автоматические словари / Ю. Н. Марчук // Машинный перевод и автоматизация информационных процессов : [сб. ст.]. – М. : Наука, 1979. – Вып. 3. – 70 с.
64. Маслова В. Когнитивная лингвистика: учеб. пособие / В.Маслова. – 3-е изд., перераб. и доп. – Минск: ТетраСистемс, 2008. – 272 с.
65. Медвідь Ф. Взаємозв'язок національної і релігійної ідеї в контексті релігійно-духовного життя України / Ф. Медвідь // Вісник УАДУ. – 2003. – № 1. – С. 364.
66. Мифы индейцев Южной и Северной Америки. [Электронный ресурс]. – Режим доступа: www.lib.ru
67. Михед Т.В. Пуриганська традиція і література Американського Ренесансу: 1830-1860 / Т.В.Михед. – К.: Знання України, 2006. – 344 с.
68. Морковкин В. В. Типология типологических словарей / В. В. Морковкин // *Vocabulum et vocabularium*. – Харьков : Изд-во Харьковского ун-та, 1994. – Вып. 1 – С. 13–23.
69. Москаленко А. А. Нарис історії української лексикографії / Артем Амвросійович Москаленко. – К. : Державне учбово-педагогічне в-во “Радянська школа”, 1961. – 164 с.
70. Нации и национализм / Б. Андерсон, О. Бауэр, М. Хрох и др; Пер с англ. и нем. Л. Е. Переяславцевой, М. С. Панина, М. Б. Гнедовского — М.: Практикс, 2002. — 416 с.
71. О.Шостак Опозиція «Свій-Чужий» у сприйнятті національної ідентичності корінних жителів Північної Америки/ О.Г.Шостак// Вісник НАУ. Серія: Філософія. Культурологія. – 2017. -- №1 (25). – С.137-143.

72. Овсянико-Куликовский Д. Н. Психология национальности / Д. Н. Овсянико-Куликовский. – СПб., 1922. – 188 с
73. Огієнко І. Наука про рідномовні обов'язки. – Львів: “Фенікс”, 1995. – 46 с.
74. Ожегов С. И. Лексикология. Лексикография. Культура речи / Сергей Иванович Ожегов. – М. : Высшая школа, 1974. – 352 с.
75. Паламарчук Л. С. Українська радянська лексикографія / Леонід Сидорович Паламарчук. – К. : Наукова думка 1978. – 201 с.
76. Паунд Эзра. Стихотворения и избранные Santos / Эзра Паунд. – М.: СПб, 2003. – 887 с.
77. Пачковский Ю. Ціннісно-професійний контекст світоглядних орієнтацій студентської молоді (досвід українсько-польського соціологічного дослідження) / Ю. Пачковский // Український соціологічний журнал. – 2009. – № 1-2. – С. 79–94.
78. Полюга Л. Проблеми української лексикографії в освітньому процесі / Л. Полюга // Українська мова в освіті : [матеріали Всеукр. наук. конф. “Українська мова в освіті”]. – Івано-Франківськ : Плай, 2000. – С. 141–153.
79. Рибалко М.-М. Функціонування танго-дискурсу в сучасних англійських фільмах / М.-М.Рибалко // Наукові записки. Серія «Філологічна». – Острог: Видавництво національного університету «Острозька академія». – Вип. 30. – 2012. – С. 309—312.
80. Роттердамський Еразм. Похвала глупоті. Домашні бесіди / Еразм Роттердамський. — К.: Основи, 1993. — 319 с.
81. Серякова І. Магія невербальної комунікації. Навч. посібник / І.Серякова. – К.: Вид. центр КНЛУ, 2004. – 95 с.
82. Сімонок, В. П. (2016). Запозичена лексика в українській мовній картині світу. Науковий вісник Херсонського державного університету. Серія: Перекладознавство та міжкультурна комунікація, (2), 96-102.
83. Слово і час. – 2009. №11. – С. 68-74.
84. Сокурская Л. Студенчество на пути к другому обществу: ценностный дискурс перехода / Л. Сокурская : монографія. – Харьков : Харьковский национальный университет имени В. Н. Каразина, 2006. – 576 с.
85. Соломоник А. парадигма семиотики: Очерки по общей семиотике / А. Соломоник. – М.: Издательство ЛКИ, 2011. – 336 с.
86. Ставицька Л. Український жаргон: Словник. – К., 2005. – 496 с.

87. Стукалин Ю.В. «Первая энциклопедия Дикого Запада – от А до Z»: Яуза, Эксмо; Москва; 2014. – С. 259.
88. Тараненко О. О. Новий словник української мови (Концепція та принципи укладання словника) / Олександр Онисимович Тараненко. – К. : [б. в.]; Кам'янець-Подільський : [б. в.], 1996. – 172с.
89. Терентьев Ф. Самюэль Хантингтон. Кто мы? Вызовы американской идентич-
90. Терещенко К.В. Національна ідентичність як складова системи соціальної ідентичності особистості / К.В. Терещенко // Вісник післядипломної освіти. – 2010. – Вип. 1(2). – С. 392–399. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/Vpo_2010_1%282%29_47.
91. Ткаченко Є.В. Конституційно-правове регулювання мовних відносин: порівняльний аспект : автореф. дис. ... канд. юрид. наук : спец. 12.00.02 «Конституційне право; муніципальне право» / Є.В. Ткаченко. – Х., 2009. – 19 с.
92. Фишман Д. Сегодняшние споры между примордиалистами и конструктивистами : связь между языком и этничностью с точки зрения ученых и повседневной жизни / Джошуа Фишман // Логос. – № 4 (49). – 2005. – С. 132–140.
93. Фокс Норман. Злые земли / Норман Фокс. [электронный ресурс]. – Режим доступу <https://www.e-reading.club/book.php?book=60264>
94. Харицька С.В. Гендерні мовні маркери у лінгвістиці політичного дискурсу / С Харицька // Гуманітарна освіта в технічних вищих навчальних закладах : зб. наук. праць. – К.: Університет «Україна», 2018. – Вип. 37. – С. 90–94.
95. Харченко Л. Міфотворчість як дієвий чинник суспільно-політичного життя / Л. Харченко // Вісник Львівського університету. – Серія «Філософські науки». – Вип.5. – Львів, 2003. – С. 199-207.
96. Хобсбаум, Э. Р. И. К. (2005). Все ли языки равны? Язык, культура и национальная идентичность. логос, (4), 49.
97. Чередник, Ю. (2010). Мовне планування як складова державної мовної політики: теоретико-методологічний аспект. Режим доступу: http://archive.nbuv.gov.ua/portal/soc_gum/dums/2010_1/10cymtma.pdf.

98. Черкес Б.С. Національна ідентичність в архітектурі міста: Монографія/ Б.С.Черкес. – Львів: Видавництво Національного університету «Львівська політехніка», 2008. - 268с.
99. Шевченко О.В. Формування національної ідентичності як компонента Я-образу особистості / О.В. Шевченко // Соціально-психологічний вимір демократичних перетворень в Україні. – К., 2003. – С. 409–420.
100. Шерман Алекси. Коренные народы Черепашьего острова, [Электронный ресурс]. – Режим доступа: <https://indigenous.jimdo.com>
101. Шостак О. «Иронический китч как способ выявления национальной идентичности» / О.Шостак //Revitalize Hotnot: Umeni a LiteraturaII. Ed. J.Dohnal. – Vrnо, 2015 – С.255-263.
102. Шостак О. «Опозиція «Свій – Чужий» у сприйнятті національної ідентичності корінних жителів Північної Америка/О.Шостак // Вісник Національного авіаційного університету. Серія: Філософія. Культурологія: Збірник наукових праць. – Вип. 1 (25). – К.: НАУ, 2017. – С.137-143.
103. Шостак О. «Постмодерний кітч як шлях до вияву національної ідентичності у творчості Джералда Візенора» / О.Шостак //Гуманітарна освіта в технічних вищих навчальних закладах. – Вип.34. – К.: 2016. – С.244-257.
104. Шостак О. Втілення ідеї всеєдності у романі «Сади в дюнах» Леслі Мармон Сілко/ О.Шостак// Гуманітарна освіта в технічних вищих навчальних закладах: зб.наук.праць. – К.: Університет «Україна», 2013. – Вип.28. – С.295-311.
105. Шостак О. Вчення про священне коло як шлях до подолання національного травматичного синдрому у творчості американських та канадських письменників індіанського походження/ О.Шостак// Сучасні літературознавчі студії. Літературний дискурс: транс культурні виміри: зб.наук.праць. – К.:Вид. центр КНЛУ,2015. – С.613-623.
106. Шостак О. Г. Життя як подолання больового синдрому у романах американських письменників корінного походження / О. Г. Шостак // Американські та британські студії: мовознавство, літературознавство, міжкультурна комунікація: Збірник наукових праць / за заг. ред. А. Г. Гудманяна, О. Г. Шостак. – К.: Талком, 2016. – С. 74-84.

107. Шостак О. Г. Идеологема національної свідомості у творчості письменників індіанського походження / О. Г. Шостак // Літературознавчі студії. – Вип. 19, Ч. 2. – К., 2007 – С. 251-259
108. Шостак О. Гендерна ідентичність корінних жителів Північної Америки/ О.Шостак// Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Культурологія». Проблеми культурної ідентичності в ситуації сучасного діалогу культур: матеріали X міжнародної наукової конференції. (Острог, 18–19 травня 2017 року). – Острог : Видавництво Національного університету «Острозька академія», 2018. – Вип. 19. – С.34-51.
109. Шостак О. Кохання як імперський захват (на прикладі романів Н.Скотта Момадея «Дім створений із світанку» та «Трьохденний шлях» Джозефа Бойдена) / О.Шостак// Гуманітарна освіта в технічних вищих навчальних закладах: зб.наук.праць. – К.: Університет «Україна», 2015. – Вип.32. – С.201-217.
110. Шостак О.Г. Просторова ідентичність Черокі у романі Діани Глансі «Відштовхуючи ведмеда. Роман про стежину сліз» / О. Шостак/ Національна ідентичність в мові та культурі: зб. наук. праць / за заг. ред. А. Г. Гудманяна, О. Г. Шостак. – К. : Талком, 2018. – С.68–71.
111. Щерба Л. В. Опыт общей теории лексикографии / Лев Владимирович Щерба // Избранные работы по языкознанию и фонетике. – Л. : Наука, 1958. – 182 с.
112. Щерба Л. В. Языковая система и речевая деятельность / Лев Владимирович Щерба. – Л. : Наука, 1974. – 428 с.
113. Элиаде М. Аспекты мифа / М. Элиаде / [Перевод В. Большаков]. – М.: «Инвест ППП», 1995 – 236 с.
114. Altugan, A.S. (2015). The Relationship between Cultural Identity and Learning. *Procedia - Social and Behavioral Sciences*, 186, p. 1159-1162. <https://doi.org/10.1016/j.sbspro.2015.04.161>
115. Broker, Ignatia. *Night Flying Woman. An Ojibway Narrative* / Ignatia Broker. – St.Paul: Borealis Books, 1983. – 135 p.
116. “How to become a producer in Hollywood?” (“Kak stat’ produserom v Gollivude: Vypusknitsa MGU Ol’ga Lesnova s uspekhom rabotaet v sviataia sviatykh amerikanskoj kinoindustrii), *Russkie v Amerike*, выпуск 3, 2016, pp. 62-65.
117. Alexie Sherman. *The Toughest Indian in the World*. Grove Press, 2000.

118. Alexie Sherman "Smoke Signals" A Screenplay/ Sherman Alexie. – New York: Hyperion, 1998. – 179 p.
119. Alexie Sherman "The Lone Ranger and Tonto FistFight in heaven"/Sherman Alexie. – New York: Harper Perennial, 1994. – 223 p.
120. Alexie Sherman. Interview "The Gardian"/ [Электронный ресурс]. – Режим доступа:
121. Ammon U. Language conflicts in the European Union [Text] / U. Ammon // International Journal of Applied Linguistics. — 2006. — Vol. 16. — No. 3. — P.319-338.
122. Bakmand B. National language planning, why (not)? / B.Bakmand // Intercultural Communication. Berlin / New-York : Mouton de Gruyter, 2000 – April. – issue 3. – P.404 – 1 634. – Access mode : www.immi.se/intercultural.
123. Barbour S. Language and Nationalism in Europe. Oxford University Press, 2000. P. 83. Burke P. // URL: <http://terrain.revues.org/3142> (дата обращения: 10.02.2012).
124. Belin, Esther G. From the Belly of My Beauty. University of Arizona Press, 1999.
125. Bercovitch, S. Preface / Sacvan Bercovitch // Reconstructing American Literary History / Ed. S. Bercovitch. – Cambridge, Mass.: Harvard Univ. Press, 1986. – P.VII-X.
126. Bercovitch, S. The Problem of Ideology in American Literary History / Sacvan Bercovitch // New Literary History. – # 12, 1986. – P. 635-664.
127. Bercovitch, S. The Rites of Assent: Transformations in the Symbolic Construction of America / Sacvan Bercovitch. – N.Y. & L.: Routledge, 1993. – 432 p.
128. Bland, Jared. Joseph Boyden Tackles Native Torture, Colonial Amnesia and Ongoing Racism [Электронный ресурс] :// The Globe and Mail , 26 March, 2017 Режим доступа: <https://www.theglobeandmail.com/arts/books-and-media/joseph-boyden-tackles-native-torture-colonial-amnesia-and-ongoing-racism/article14308176/>
129. Boyden, Joseph. The Orenda. – Toronto: Penguin, 2014. – 490 p.
130. Bruyneel, Kevin. The Third Space of Sovereignty. The Postcolonial Politics of U.S.-Indigenous Relations. – Minneapolis-London: University of Minnesota Press, 2007. – 319p.

131. Burstyn D. Amerykantsy: Natsyonal'nyj opyt: Per. s anhl. Avt. posleslov. Shestakov V.P.; Komment. Baldytsyna P.V. – M.: Yzd. hruppa «Prohress» - «Lytera», 1993. – 624s.
132. Chovancova K. Tolérance (des différences), purisme et politique linguistique en Slovaquie et en France // URL: http://www.sens-public.org/IMG/pdf/SensPublic_DossierEurope_MZazrivcova.pdf (дата об-ращення: 02.02.2012).
133. Collins dictionary (n.d). Retrieved from <https://www.collinsdictionary.com/dictionary/english/success>
134. Crane H. Complete Poems and Selected Letters and Prose of Hart Crane / Hart Crane. – New York: Garden City, 1966. – xvii, 302 p.
135. Crane H. The collected poems of Hart Crane. / Hart Crane // Edited with an introduction by Waldo Frank. – New York: Liveright publishing corporation, 1933. – xxxiv, 179 p., ill.
136. D’Haen, Th. How Many Canons Do We Need? World Literature, National Literature, European Literature / Theo D’Haen // The Canonical Debate Today: Crossing Disciplinary and Cultural Boundaries / Ed. by L.Papadima, D. Damrosch, T. D’Haen. – Amsterdam, N.Y. : Rodopi, 2011. – P.19 - 37.
137. De Swaan A. The language predicament of the EU since the enlargements // Sociolinguistica. 2007, № 21.
138. Elliott, E. Those Irrepressible Puritans: Canon War Survivors / Emory Elliott // Пуританська традиція в літературі США. – К.: Інститут літератури ім. Т.Г.Шевченка НАН України, 2004. – С. 17-35.
139. Emerson, Gloria. At the Hem of the Lowest Clouds: Meditations on Navajo Landscapes. School of American Research Press, 2003.
140. Encyclopedia of Contemporary Literary Theory. Approaches, Scholars, Terms / gen. ed. Irena Makaryk. – Toronto: University of Toronto Press, 1994. – 656 p.
141. Erman Akilli – Federico Donelli, “Reinvention of Turkish Foreign Policy in Latin America: The Cuba Case”, Insight Turkey, Vol. 18, No. 2, (Ankara: SETA, 2016), pp. 161-181.
142. Erman AKILLI, (ed.) Türkiye’de ve Dünyada Dış Yardımlar, Nobel Yayınları, 1st Edition, Ankara, Turkey, 2016. (a)
143. Erman AKILLI, Türkiye’de Devlet Kimliği ve Dış Politika, Nobel Yayınları, 2nd Edition, Ankara, Turkey, 2016. (b)
144. Foran, Charles. Joseph Boyden mines Canada’s bloody past for surprising spirituality Racism [Електронний ресурс] :// The Globe and

- Mail , 26 March, 2017 Режим доступа:
<https://www.theglobeandmail.com/arts/books-and-media/book-reviews/joseph-boyden-mines-canadas-bloody-past-for-surprising-spirituality/article14169831/>
145. Gomez, Adrian. "Daughter's Documentary Celebrates Momaday's Life." The Albuquerque Journal. "Life in New Mexico." Sunday October 15, 2017. 5
- Momaday, N. Scott. *Again the Far Morning: New and Selected Poems*. Albuquerque: University of New Mexico Press, 2011.
- In *the Bear's House*. N.Y. : St. Martin's Griffin, 1999.
- The Man Made of Words: Essays, Stories, Passages*. N.Y. : St. Martin's Griffin, 1997.
146. Momaday, N. Scott and Yuri Vaella *Meditations After the Bear Feast: The Poetic Dialogues of N. Scott Momaday and Yuri Vaella*. Alexander Vaschenko and Claude Clayton Smith, eds. Brunswick, Maine: Shanti Arts Publishing, 2016.
147. Gordon, Andrea. *Joseph Boyden on The Orenda, His Latest Giller-Nominated Novel* [Электронный ресурс] :// Toronto Star, 17 Sept. 2013 Режим доступа:
http://www.thestar.com/entertainment/books/2013/09/17/joseph_boyden_on_the_orenda_his_latest_gillernominated_novel_interview.html.
 (accessed June 17, 2017).
148. Hammer L. *Hart Crane and Allen Tate: Janus-Faced Modernism / Langdon Hammer*. – Princeton: Princeton University Press, 1993. – xviii, 277 p.
149. Huntington, S. (1996). *The Clash of Civilizations and the Remaking of World Order*. – New York: Simon and Schuster.
150. Inderjeet Parmar and Michael Cox (ed.), *Soft power and US Foreign Policy. Theoretical, historical and contemporary perspectives* (London/New York: Routledge, 2010).
151. Irwin J. *Hart Crane`s Poetry: «Appollinaire lived in Paris, I live in Cleveland, Ohio» / John Irwin*. – Baltimore: Johns Hopkins University Press, 2011. – xiv, 424 p., ill.
152. Iverson, Peter, ed. "For Our Navajo People:" *Diné Letters, Speeches & Petitions 1900 – 1960*. University of New Mexico Press, 2002.

153. Javadi, A. & Javadi, M. (2008) National identity and globalization. A survey among undergraduate students in Islamabad and Gilanegharb cities (Iran). *Informacijos Mokslai*, p. 112-120. Retrieved from <http://www.zurnalai.vu.lt/informacijos-mokslai/article/viewFile/3379/2447>.
154. Joseph J. E. Identity and Language / J. E. Joseph // *Encyclopedia of Language and Linguistics*, 2nd ed., ed. by Keith Brown. – Vol. 5. Oxford : Elsevier, 2006. – P. 486–492.
155. Joseph Nye Jr and John D. Donahue (ed.), *Governance in a Globalizing World* (Washington: Brookings Institution Press, 2000).
156. Joseph Nye Jr, “Public Diplomacy and Soft Power”, *Annals of the American Academy of Political and Social Science*, Vol. 616 (2008b).
157. Joseph Nye Jr, *Bound to Lead: The Changing Nature of American Power* (New York: Basic Books, 1990)
158. Joseph Nye Jr, *Soft power: The Means to Success in World Politics* (New York: Public Affairs, 2004).
159. Joseph Nye Jr, *The Powers to Lead* (Oxford: Oxford University Press, 2008a).
160. Kawano, Kenji. *Warriors: Navajo Code Talkers*. Northland Publishing, 1990.
161. Kellough, R.D., & Kellough, N.G. (2008). *Teaching young adolescents: Methods and resources for middle grades teaching* (5th ed.). Upper Saddle River, NJ: Pearson Merrill Prentice Hall.
162. Kent, Kate Peck. *Navajo Weaving: Three Centuries of Change*. School of American Research, 1985.
163. King, Haysn. “The Orenda” Faces Tough Criticism from First Nations Scholars” [Електронний ресурс] :// CBC News, 7 Mar.2014
Режим доступа: <http://www.cbc.ca/news/aboriginal/the-orenda-faces-tough-criticism-from-first-nations-scholar-1.2562786>. (accessed June 17, 2017).
164. Kocot Monika “The games with kitsch in the works of Sherman Alexie and Tomas King” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.cambridgescholars.com/download/sample/61815>
165. Korzewski, M. (2005). O tolerancji w społeczeństwie i prawie holenderskim [About the Tolerance among Society and Dutch law]. – Krakow: Zakład Wydawniczy “NOMOS”.
166. Lair, M. *Redcoat Theater: Negotiating Identity in Occupied Philadelphia, 1777-1778* /Meredith Lair // William Pencak (ed)

- Pennsylvania's Revolution. – University Park: Pennsylvania State UP, 2010. – P. 192-210.
167. Larkin, E. What is a Loyalist? The American Revolution as Civil War / Edward Larkin // *Common-Place*. 2007. V. 8. № 1. Электронне джерело. Режим доступу: URL: <http://www.common-place.org/vol-08/no-01/larkin>. Загол. з екрану.
168. Larson C. *American Indian Fiction*. Albuquerque: Univ. of New Mexico Press, 1978.
169. Lauter, P. *From Walden Pond to Jurassic Park: Activism, Culture, and American Studies* / Paul Lauter. – Durham & L.: Duke Univ. Press, 2001. – 304 p.
170. Lauter, P. Introduction / Paul Lauter // *Heath Anthology of American Literature* / Ed. Paul Lauter. – Lexington, Mass.: D.C.Heath & Co, 1990. – P. XXXV – XLVIII.
171. Lauter, P. Preface / Paul Lauter // *Heath Anthology of American Literature* / Ed. P.Lauter. – 4th ed. – Boston-N.Y.: Houghton-Mifflin, 2002. – P.XXV-XLIII.
172. Lee, Lloyd L., ed. *Diné Perspectives: Revitalizing and Reclaiming Navajo Thought*.
173. Levine, L. *The Opening of the American Mind: Canons, Culture, and History* / Lawrence Levine. – Boston: Beacon Press, 1996. – 240 p.
174. Lewis R. *The poetry of Hart Crane. A Critical study* / Richard Lewis. – Princeton: Princeton University Press, 1967. – xiii, 426 p.
175. Mather, Christine. *Native America: Arts, Traditions, and Celebrations*. Clarkson Potter/Publishers, 1990.
176. Matthiessen, F.O. *American Renaissance: Art and Expression in the Age of Emerson and Whitman*/ F.O. Matthiessen // N.Y.: Oxford UP, 1941; rpr. 1969. – 720 p.
177. Max Weber, *The Theory of Social and Economic Organization* (Glencoe: The Free Press, 1967), trans. by A. M. Henderson and Talcott Parsons.
178. McNulty D. *A Study of the Influence Affecting Hart Crane/ Dorothy McNaulty*. – Chicago: Loyola University Press, 1944. – 92 p.
179. Messmer, M. *Reading National American Historiography Internationally/ Marietta Messmer* // *Comparative Literature*. – № 52:3. – 2000. – P.193-213.
180. Millett, K. *Sexual Politics* / K. Millett. – Garden City, NY: Doubleday Press, 1970. – 397p.

181. Modiano, M. A new variety of English [Текст] / Marko Modiano // English Today. – 2001. – No 68. – pp. 13–16.
182. Modiano, M. Euro-Englises [Текст] / Marko Modiano // Kachru, Braj B., Yamuna Kachru, Cecil L. Nelson, eds. The Handbook of World Englishes. (Blackwell Handbooks in Linguistics). – Oxford: Blackwell, 2009. – pp. 223–239.
183. Momaday, N.Scott. The House Made of Dawn :[novel] / N. Scott Momadey. – N.Y.: Harper&Row, 1968. – 212 p.
184. Morris, Irvin. From the Glittering World: A Navajo Story. University of Oklahoma Press, 1997.
185. Öktem, K. 2012. “Projecting Power: Non-Conventional Policy Actors in Turkey’s International Relations.” In Another Empire? A Decade of Turkey’s Foreign Policy Under the Justice and Development Party, edited by Kerem Öktem, Ayse Kadioglu, and Mehmet Karli, 86-87. Istanbul: Istanbul Bilgi Universitesi Yayinlari.
186. Philip Seib (ed.), Toward a New Public Diplomacy (New York: Palgrave MacMillan, 2009).
187. Renan, Ernst “Qu’est-ce qu’une nation?” In Nationalism. Ed. By John Hutchinson and Anthony D.Smith. – Oxford: Oxford University Press. – P.17-19.
188. Rex J. Ethnic Minorities in the Modern Nation State: Working Papers in the Theory of Multiculturalism and Political Integration. - N.Y.: Palgrave, 1996.
189. Richard C. Snyder, Burton Sapin, Valerie Hudson and H. W. Bruck, Foreign Policy Decision-Making, Revisited, New York, Palgrave Macmillan, 2003.
190. Richardson, Gladwell. Navajo Trader. University of Arizona Press, 1986.
191. Robert Dahl, “Power”, International Encyclopedia of the Social Sciences - Vol. 12 (New York: Collier-Macmillan, 1968).
192. Saint Katheri and Native American Catholis [Электронный ресурс] :// PBS. Religiln and Ethnic Newsweekly, Nov.15, 2015 Режим доступа:
<http://www.pbs.org/wnet/religionandethics/2015/11/13/november-13-2015-saint-kateri-and-native-american-catholics/27910/> (accessed Jan 15, 2018).

193. Silko, Leslie Marmon Gardens in the Dunes/Leslie Marmon Silko. - Scribner Paperback Fiction Published by Simon and Schuster, 1999. – 480 p.
194. Silko, Leslie Marmon. Almanac of the Dead :[novel] / Leslie Marmon Silko. – N.Y.: Simon and Schuster, 1991. – 763p.
195. Smith, A.D. (2004). History and National Destiny: Responses and Clarifications. Nations and Nationalism, 10 (1/2), p. 195-209. <https://doi.org/10.1111/j.1354-5078.2004.00163.x>
196. Smoke Signals. Dir. Chris Eyre. Miramax Films, 1998. / Smoke Signals. Dir. Chris Eyre. Miramax Films, 1998.
197. Spears M. Hart Crane / Monroe Spears. – Minnesota: University of Minnesota, 1965. – 48 p.
198. Stukalyn Yu.V. «Pervaia entsyklopedyia Dykoho Zapada – ot A do Z»: Yauza, Eksmo; Moskva; 2014. – S. 259.
199. Tapahnso, Luci. Sáanii Dahataal: The Women are Singing. Poems and Stories. University of Arizona Press, 1993.
200. Tapahnso, Luci. “For More than 100 Years, the U.S. Forced Navajo Students into Western Schools. The Damage is Still Felt Today.” Smithsonian Magazine, July 2016.
201. Tarik Oğuzlu, ”Soft power in Turkish foreign policy”, Australian Journal of International Affairs, Vol. 61, No. 1 (2007).
202. Tate A. Reactionary Essays on Poetry and Ideas / Allen Tate. – New York: Scribner`s, 1936. – xii p., 2 I., 3-240 p.
203. The Columbia Literary History of the United States. – N.Y.: Columbia Univ. Press, 1988. – 1263 p.
204. ТІКА, “Україна. Проекти та заходи”. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.tika.gov.tr/upload/2015/Prestij%20Eserler/Ukrayna-kitapcik.pdf> (дата звернення 30.06.2018).
205. ІКА, Türkiye Kalkınma Yardımları Raporu 2016, (accessed) 05.01.2018, <http://www.tika.gov.tr/upload/2017/YAYINLAR/Faaliyet%20Raporlar%20C4%B1/2016/T%C3%BCrkiye%20Kalk%C4%B1nma%20Yard%C4%B1mlar%C4%B1%20Raporu%202016.pdf>
206. Vaschenko A.V. Frontyr / A.V. Vaschenko // Ystoriya lyteratury SSHa / [Red. kol. Ya.N. Zasurskyj, M.M. Koreneva, E.A. Stetsenko]. – М. : «Nasledye», 1999. – Том II : Lyteratura epokhy romantyzma / [Red. kol. 2-ho toma :A.M. Zverev, M.V. Tlostanova]. – S. 349–375.

207. Walter Carlsnaes, Thomas Risse and Beth A. Simmons (ed.), Handbook of International Relations (Los Angeles/London: SAGE, 2013),
208. Weyhing, Richard. Joseph Boyden. The Orenda // Studies in American Indian Literatures. – 2015. - Vol.27. No2 (Summer). – P.102-105.
209. Wheeler, Jordan. Brothers in Arms : [3 novellas] /. Jordan Wheeler – Winnipeg, Manitoba: Pemmican Publications, Inc.,1989. – 223p.
210. Woodard, Charles L. Ancestral Voice: Conversations with N. Scott Momaday.
Lincoln: University of Nebraska Press, 1989.